

Research Paper

Factors Affecting the Association of the Concept of Identity in Architecture and Urbanism in Shiraz

Fatemeh Panahi¹, Shahrzad Shahriari^{2*}, Alireza Daneshpour²

1. Master of Architecture, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

2. Assistant Professor of Architecture, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Received: 2019/07/21

Revised: 2020/09/15

Accepted: 2020/09/25

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/jupm.2022.4416

Keywords:

Identity, The concept of identity, Architecture, Urbanism, Shiraz.

Abstract

Today, attention to the concept of identity is felt in a worrying way in urban spaces. Ignoring the dimensions and identifying factors in today's cities has created environments without a coherent and legible personality, and as a result, the feeling of belonging and attachment to the body has decreased. The Iranian city has always had its unique identity, while now the lack of attention to its preservation and revitalization has caused irreparable damage to the values and patterns of traditional Iranian urbanism. The purpose of this study is to investigate and identify the influential components in the discussion of the association of the concept of identity in architecture and urbanism of Shiraz to prevent the factors that destroy urban identity. The research method used is descriptive-analytical and based on documentary library studies and field surveys, including a questionnaire. SPSS software and Friedman test were used to analyze the data. The results indicate that the types of components of physical identity in Shiraz are classified into three categories of artificial, natural and human factors. Among these, the artificial factors variable is the most evocative of identity in the architecture and urbanism of Shiraz. The variables of natural and human factors are in the second and third priority, respectively. Also, the criterion of "index buildings" with an average of 87.4 in the artificial component, the criterion of "Orangery (Narenjestan)" with an average of 3.35 in the natural component and the criterion of "expression of dialect and language" with an average of 12.3 in the human component had the most impact from the point of view of the respondents.

Citation: Panahi, F., Shahriari, Sh., Daneshpour, A.R., Factors Affecting the Association of the Concept of Identity in Architecture and Urbanism in Shiraz: Journal of Research and Urban Planning. 2022; 13 (48): 1-16.

*Corresponding Author: Shahrzad Shahriari

Address: Assistant Professor of Architecture, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Tell: 09173184946

Email: shahrzadshahriari@miau.ac.ir

Extended abstract

Introduction

The trend of urban developments tends towards the unification and destruction of cultural identities (national and local). A look at how to create physical identities in cities can be a step towards recognizing the root of the identity crisis in cities.

The identity of each period is determined by the characteristics and advantages of that period compared to the previous period. When it comes to the identity of the city, the distinction between cities is raised. What is worth considering are the commonalities and differences between cities. The identity traits of the city are based on the natural, artificial and human identity traits of the city. Therefore, what is imagined as an image in people's minds is due to the space organization of the city. Lack of knowledge and understanding of the structure and skeleton of cities, the spatial organization of cities and the lack of efforts to preserve and revive them has caused great damage to the values hidden in cities and traditional urbanism patterns in Iran.

The question of identity in our country has occupied the minds of people, managers, artists and architects for four decades. This question is often asked among the people of countries that had a prominent cultural and civilizational background in the past, but today feel that they have fallen behind the caravan of world civilization and have become more consumers of the products of other civilizations. The question of identity for several reasons, including the lack of appropriate intellectual frameworks, lack of executive guarantees, and the existence of a system and multiple stakeholders and influential factors. It has never achieved practical functions and objective solutions. On the other hand, uncertainty in the field of thought regarding the issue of identity has also led to confusion in architectural identity.

Therefore, identity is important because, a general and complex concept of human

feelings about the environment is formed in a person, which is created by human adaptation and use of space, and it is one of the important concepts in improving the quality of human environments and forming the communication bases of users of the environment.

According to the research issue and preliminary studies, the research questions are:

- 1- Why and how has the concept of identity changed today?
- 2- What are the influential components in the association of the concept of identity in Shiraz architecture and urbanism?

Methodology

Due to the nature of the subject and objectives of the research, the type of research was applied and the approach to the descriptive-analytical research, based on library-documentary studies and field surveys. The method of data collection was documentary and surveying. In this research, a questionnaire containing 15 questions was prepared in order to examine the effective factors in associating the concept of identity in architecture and urbanism of Shiraz. The statistical population of citizens and tourists of Shiraz were in different urban areas and the sample size was estimated to be 384 based on Cochran's formula. In order to assess the validity, the items of the questionnaire were approved by a number of professors and experts in this field. Also, the reliability of the questionnaire, which was calculated using Cronbach's alpha, 0.79, shows the internal consistency of the questionnaire.

The collected data were analyzed using SPSS Statistics for Windows, version 25.0 (SPSS Inc., Chicago, Ill., USA). Quantitative data were reported as mean and standard deviation, and qualitative data were reported as frequency and percentage. Friedman nonparametric test was used for analysis and p-values <0.05 was considered significant in all of the hypothesis tests.

Results

Finally, data on 384 people were examined. 52.5% of the participants were women and 47.5% were men. The distribution of respondents was the same in terms of age frequency. People with a bachelor's degree had the highest frequency with 308 people (80%) and people with a bachelor's degree had the highest frequency with 76 people (20%). Eighty percent of the participants (308) had an associate degree or less, and the rest of them were bachelor's degree or higher (76 subjects). According to the obtained data, artificial factors, natural factors and human factors are the most reminiscent of identity in architecture and urbanism in Shiraz, respectively.

In the category of artificial factors; Significant buildings (4.9), monuments (4.8) and religious buildings (3.9) had the highest ranks, respectively. In the category of natural factors due to the influence of oranges (3.6) and Qasr al-Dasht gardens (0.3); And in the category of human factors, the expression of dialect and language (3.1) can be mentioned.

Conclusion

In the current study, after examining the components of urban identity, the variable of artificial factors is most associated with identity in architecture and urbanism in Shiraz. The variables of natural and human factors are in the second and third priority, respectively. Also, "Index buildings" with an average of 4.87 in the artificial component has the greatest impact from the respondents' point of view. Then "Orangeries (Narenjestans)" with an average of 3.35 have the greatest effect on the natural component. "Expression of dialect and language" with an average of

3.12 in the human component is the third factor associated with identity in the architecture and urbanism of Shiraz. "Expression of dialect and language", which is a subset of Shiraz's native history and culture, is very effective in associating the concept of identity in Shiraz architecture and urbanism.

Finally, the following suggestions are made, based on the findings of this study:

- The use of new styles and materials in indigenous architecture in maintaining and perpetuating identity and association of memory.
- Using artificial elements in order to join natural and index elements.
- Creating a proper visual identity by observing the culture and traditions of the past in different urban layers.
- Observing the proportions, balance, unity between the components, continuity and emphasis on the identity-building elements used.
- Creating open spaces next to identity elements for more mental communication of people with them.

مقاله پژوهشی

بررسی عوامل مؤثر بر تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز

فاطمه پناهی^۱، شهرزاد شهریاری^{۲*}، علیرضا دانش پور^۲

۱. کارشناس ارشد مهندسی معماری، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

۲. استادیار گروه معماری، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

چکیده

امروزه توجه به مفهوم هویت به شکل نگران کننده ای در فضاهای شهری احساس می شود. نادیده انگاشتن ابعاد و عوامل هویت بخش در شهرهای کنونی موجب ایجاد محیط هایی فاقد شخصیت منسجم و خوانا شده و در نتیجه احساس تعلق خاطر و دلبستگی به کالبد نیز کاهش یافته است. شهر ایرانی همواره دارای هویت منحصر به فرد خود بوده در حالی که اکنون عدم توجه در حفظ و احیاء آن، موجب بروز صدمات جبران ناپذیری به ارزش ها و الگوهای شهرسازی سنتی ایران گشته است. هدف این پژوهش بررسی و شناخت مؤلفه های تأثیرگذار در بحث تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شهر شیراز می باشد تا از عوامل از بین برنده ی هویت شهری جلوگیری گردد. روش پژوهش به کار گرفته شده از نوع توصیفی- تحلیلی و مبتنی بر مطالعات کتابخانه ای-اسنادی و پیمایش های میدانی از جمله پرسش نامه می باشد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و آزمون فریدمن استفاده شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که انواع مؤلفه های هویت کالبدی شهر شیراز در ۳ دسته عوامل مصنوع، طبیعی و انسانی دسته بندی می شوند. در این میان متغیر عوامل مصنوع بیشترین تداعی کننده هویت در معماری و شهرسازی شهر شیراز می باشد. متغیر عوامل طبیعی و انسانی، به ترتیب در اولویت دوم و سوم قرار می گیرند. همچنین، معیار «بناهای شاخص» با میانگین ۴/۸۷ در مؤلفه مصنوع، معیار «نارنجستان ها» با میانگین ۳/۳۵ در مؤلفه طبیعی و معیار «بیان گویش و زبان» با میانگین ۳/۱۲ در مؤلفه ی انسانی بیشترین تأثیر را از دید پاسخ دهندگان به خود اختصاص داده اند.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۳۰

تاریخ داوری: ۱۳۹۹/۰۶/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۰۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jupm.2022.4416

واژه های کلیدی:

هویت، مفهوم هویت، معماری، شهرسازی، شیراز

* نویسنده مسئول: شهرزاد شهریاری

نشانی: استادیار گروه معماری، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

تلفن: ۰۹۱۷۳۱۸۴۹۴۶

پست الکترونیکی: shahzadshahriari@miau.ac.ir

و الگوهای شهرسازی سنتی ایران شده است (Nasr & Majedi, 2013: 269- 277).

پرسش از هویت در کشور ما به مدت چهار دهه ذهن مردم، مدیران، هنرمندان و معماران را درگیر کرده است. این پرسش معمولاً در بین مردمان کشورهایی مطرح می‌شود که دارای پیشینه فرهنگی و تمدنی برجسته در گذشته بوده‌اند، ولی امروز احساس می‌کنند از کاروان تمدن جهانی عقب مانده و بیش‌تر مصرف کننده محصولات دیگر تمدن‌ها شده‌اند. پرسش از هویت به دلایل متعددی که نبود چارچوب‌های فکری مناسب، نداشتن تضمین‌های اجرایی و وجود دستگاه و عوامل ذی‌نفع و ذی‌نفع‌متعدد از آن جمله‌اند. هیچ‌گاه به کارکردهای عملی و راهکارهای عینی دست نیافته‌است. از طرفی بلاتکلیفی در حوزه اندیشه، در ارتباط با مسئله هویت منجر به سردرگمی در هویت معماری نیز شده‌است (Taghvaei, 2012: 65-73).

لذا، هویت بدان جهت دارای اهمیت است که مفهومی کلی و پیچیده از احساسات انسان نسبت به محیط در شخص شکل می‌گیرد که در اثر انطباق و استفاده انسان از مکان بوجود می‌آید و از مفاهیم مهم در ارتقاء کیفیت محیط‌های انسانی و شکل‌گیری پایه‌های ارتباطی استفاده‌کنندگان از محیط است (Danesh Payeh et al, 2017: 119-130). با توجه به مسئله پژوهش و مطالعات اولیه، سوالات پژوهش عبارتند از:

- ۱- امروزه چرا و چگونه مفهوم هویت تغییر یافته‌است؟
- ۲- مؤلفه‌های تأثیرگذار در بحث تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز چه و چگونه می‌باشند؟

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

در ارتباط با هویت و عوامل مؤثر بر مفهوم هویت در معماری و شهرسازی پژوهش‌های گسترده‌ای صورت گرفته‌است که در ادامه به مواردی اشاره شده‌است. ایزدپناهی (۱۳۹۵) بیان می‌دارد که برای تثبیت هویت و فرهنگی غنی، نیاز است عناصر شهری افزون بر خوانایی دارای معنی و مفهوم مرتبط با فرهنگ ساکنان آن شهر باشند. معین زاده و کرم زاده شیرانی (۱۳۹۴) برآنند که هویت رابطه مستحکمی با بناهای تاریخی و قدیمی شهر دارد. هاشم نژاد و همکاران (۲۰۱۳) طی مطالعه‌ای نتیجه گرفته‌اند که افزایش دلبستگی به مکان تقویت‌کننده حس مکانی افراد و وابستگی، تعلق و در نتیجه تعهد بیش‌تر آنها به مکان است. موسوی و شکور (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان بررسی و نقش نشانه‌های شهری با تأکید بر شناسایی هویت فضا، نشانه‌های شهری را از مهم‌ترین عناصر یاری‌رسان در امر خوانش شهر و از عناصر مهم هویت بخشی در

امروزه نگرانی‌های جدی درباره پیامدهای اجتماعی و کالبدی شرایط زیست در شهرهای بزرگ پدیدار شده‌است. این مسئله می‌تواند پیامدهایی همچون آشفتگی و پریشانی در همه شئون و وجوه معماری و شهرسازی معاصر بویژه در شهرهای بزرگ را دربر داشته باشد و پیامدهای آن می‌تواند شرایط نامناسب سکونت را در همه عرصه‌ها و جریان‌های روزمره زندگی، و بسیاری مشکلات دیگر که زنجیره وار از پی‌هم پدیدار می‌شوند، باشد. هر چه پیش‌تر می‌رویم مشکلات و مسائل بزرگ‌تر جلوه می‌کنند و کم‌تر حل‌شدنی می‌نمایانند (Noghrehkar & Al-AI Hesabi, 2017: 25). شهرها و فضاهای شهری گذشته از استقلال، شخصیت و هویت ویژه‌ای برخوردار بوده‌اند؛ در حالی که آنچه از اغلب شهرهای کنونی ما در ذهن عموم شکل گرفته‌است جزء مجموعه‌ای از ساختمان‌های بلند، پارک‌ها و خیابان‌ها نیست (Noofel et al, 2009: 57-69). مکان‌ها فقط برای استفاده عادی افراد از آنها نیستند، بلکه برای ایجاد رابطه قوی با افراد هستند که باعث می‌شود ذره ذره مکان، بخشی از افراد شود و هویت آنها را شکل دهد. مکان منبع قابل توجهی از عناصر هویت است. جنبه‌های خاصی از هویت انسان‌ها از مکانی که به آنها تعلق دارند، گرفته شده‌است. چرا که این اماکن دارای تصاویر و اشکالی است که برای افراد توجه برانگیز و با معناست و همچنین، نشان‌دهنده خاطرات شخصی و اجتماعی‌اند، اما با این حال، آنها دارای معانی همیشگی و یکسان نیستند و سهم هر یک از آن در هویت بخشی به افراد گوناگون، متفاوت است (Qazimi, 2014: 306-311).

روند حاکم بر تحولات شهری گرایش به سمت یکسان‌سازی و تخریب هویت‌های فرهنگی (ملّی و محلی) دارد. نگاهی به نحوه ایجاد هویت‌های کالبدی در شهرها می‌تواند گامی در جهت شناخت ریشه بحران بی‌هویتی در شهرها باشد (Ardeshiri & Meamarian, 2010: 23-24). هویت هر دوره را ویژگی‌ها و امتیازات آن دوره نسبت به دوره پیش‌مشخص می‌سازد. وقتی سخن از هویت شهر می‌رود، تمایز شهرها از هم مطرح می‌شود. آنچه قابل تأمل است وجوه اشتراک و تمایز شهرها باهم است. صفات هویتی شهر بر صفات هویتی طبیعی و مصنوع و انسانی شهر مستقر است. لذا، آنچه به عنوان تصویر در ذهن مردم متصور است ناشی از سازمان فضایی شهر است. عدم شناخت و درک ساختار و استخوان‌بندی شهرها، سازمان فضایی شهرها و عدم تلاش برای حفظ و احیاء آن‌ها موجب بروز لطمات فراوان به ارزش‌های نهفته در شهرها

شهرها حاکم و به گونه روزافزونی در حال گسترش است، نه تنها سیمای نامطلوب و محیطی نامأنوس را برای ساکنین ایجاد کرده، بلکه تمامی ابعاد زندگی اجتماعی و زیست محیطی را در جوامع شهری تحت الشعاع خود قرار داده است. امروزه فن آوری داده‌ها و فرآیند توسعه جهانی، تأثیر عوامل بومی، بویژه حق انتخاب جمعی اجتماعات محلی در تولید و ساماندهی فرم و ساخت کالبدی شهرها را تضعیف کرده است (Ardeshiri & Meamarian, 2010: 20-22). از آنچه آمد می‌توان دریافت که هویت، امری صلب نمی‌باشد و در طول زمان با انسان و باورهایش متحول می‌شود. هویت و عامل تشخیص اگر در حصار خود محبوس شود، می‌میرد. پس باید با انسان متحول شود (Taghvaei, 2012: 65-73). با توجه به ابعاد گوناگون شهر، نظریات متعددی در رابطه با هویت شهری بیان شده است. در جدول شماره ۱ نظریات و دیدگاه‌ها در ارتباط با هویت شهری از نظر صاحب نظران و اندیشمندان ایرانی و غربی آمده است (Rahmani & Pour Jafar, 2016: 19-30).

جامعه معرفی کرده‌اند. بزرگر (۱۳۹۶) در مقاله ای با عنوان بررسی نقش المان های شهری در تقویت هویت کالبدی، طراحی و فرم معماری المان، تاریخی بودن و زمینه گرایی را به عنوان مولفه های اثرگذار معرفی کرده است. یوسفی و همکاران (۱۳۹۳) معتقدند که المان های شهری در کنار سایر عوامل تاریخی و فرهنگی، عامل تداعی خاطره و سرزندگی مکان از عوامل مهم و برجسته در ایجاد و ارتقاء حس تعلق و دلبستگی به مکان در شهر است. حجت (۱۳۸۷) هویت را زاینده سه عنصر جغرافیا، تاریخ و باورها می‌داند. حبیب و همکاران (۱۳۸۷) معتقدند که هویت شهر، حالتی ذاتی و دروندادی داشته که بر کالبد شهر تأثیر می‌گذارد. رحیمیون (۱۳۹۰) تأثیر عوامل طبیعی موجود در شهرها را در هویت بخشی به آنها مورد بررسی قرار داده است.

شهرها مکان های ارزشمندی هستند که امکان سکونت انسانها در محیطی مناسب و برخوردار از خدمات، تجهیزات و تأسیسات لازم را فراهم می‌آورند. یکی از ابعاد نگران کننده روند تحولات حاکم بر مراکز شهری بویژه در کشورهای در حال توسعه، از بین رفتن هویت های کالبدی و تبعات نامطلوب آن است. بی هویتی، ناهماهنگی و یکنواختی که امروزه بر فضای

جدول ۱. نظریات و دیدگاههای هویت شهری

ردیف	نظریه و دیدگاه	سال	نظریات و دیدگاههای هویت شهری
۱	غراب	۱۳۹۰	هویت شهری مفهومی است که دو عنصر مهم در آن دیده می‌شود؛ یکی عنصر ذهنی و انسانی که بار خود را بیش تر بر واژه ی هویت می‌گذارد و دیگری عنصر عینی و مکانی که واژه ی شهر را در بر می‌گیرد.
۲	پاکزاد	۱۳۸۵	مفهوم هویت از دیدگاه شهرسازی و معماری غالباً، در دو بخش مکمل یکدیگر مطرح می‌شود. اول: ایجاد خاطره و تداعی در شخص؛ دوم: تمایز و استقلال در شخص. بنابراین تشخیص هویت فرآیندی قیاسی بین عینیتی موجود با داده هایی از آن در ذهن است.
۳	پرهیزکاری	۱۳۹۲	هویت شهری، وجه تمایز یک شهر از شهر دیگر بوده و موجب حس تعلق به مکانی شهروندان و مشارکت آن ها در توسعه شهر می‌شود.
۴	لینچ	۱۳۷۴	مهم ترین مفهوم از نظر او مفهوم خوانایی است، یعنی بتوان به آسانی اجزای شهری را شناخت و بتوان آن ها را در ذهن در قالبی به هم پیوسته به یکدیگر ارتباط داد (فکوهی، ۱۳۸۳: ۲۰۴). مفهوم مهم دیگر از نظر لینچ «تصویر شهر» است، که باید به ناظر احساس امنیت دهد و باعث به وجود آمدن رابطه موزون بین شخص و جهان خارج شود.
۵	رالف	۱۹۷۶	مکان به معنی داشتن یک نقطه امن است که می‌توان از آنجا به دنیا نگرست، یک اتصال قوی که انسان را در موضعش با سایر اشیاء مرتبط می‌سازد و دست یابی و یا ارتباط روحی و روانی با یک نقطه ی مشخص است.
۶	کریستین نوربرگ شولز	۱۳۸۱	مهم این است که هر مکانی در ضمن هر گونه تغییری، هویت خود را نیز حفظ کند. تداوم و دگرگونی بر این دلالت دارد که به رغم همه متغیرها و دگردشت ها چیزی پابرجا و ثابت می‌ماند.

منبع: (مطالعات نویسندگان، ۱۳۹۷ با برداشت از Rahmani & Pour Jafar, 2016)

شناخت عوامل مؤثر هویت ساز مکان

ذهنی در سیمای شهر می‌باشند که توسط ظاهر، عملکرد یا معنای یک عنصر شهر به وجود آمده و به عنوان نقاط مبنا در جهت یابی مورد استفاده می‌گیرند» (Mohammad (Hasani et al, 2014: 61-74).

هر پدیده ای در جهان هستی دارای فرم و محتوایی است. پاکزاد با الهام از لینچ و بر اساس نگاهی همه جانبه تر تعریفی از نشانه شهری ارائه داده است: «نشانه های شهری نقاط عطف

جدول ۲. عوامل مؤثر هویت ساز مکان

عوامل مؤثر در تداعی مفهوم هویت	مصادیق	منابع
انسان و باورهایش	اثر مهم بر تبیین هویت	Momentzadeh & (Rostampour, 2016)
مکان	صرف نظر از موقعیت تاریخی، اجتماعی، تکنولوژیکی و جغرافیایی، انسانها همیشه به مکان نیاز خواهند داشت، زیرا برخورداری از مکان و شناسایی آن، بخشی از وجود و هویت بشر را شامل می‌شود.	Momentzadeh & (Rostampour, 2016)
زمان	یکی از ابعاد وجودی جهان، دایره ممکنات، انسان و معماری او.	Momentzadeh & (Rostampour, 2016)
مؤلفه کالبدی نشانه شهری	تشخص شکلی، پرداخته شده ترین و مورد اجماع ترین ویژگی یک عنصر نشانه ای است که مردم با تکیه بر نشانه ها نقش شهر را درک می‌کنند.	Mohammad (Hasani et al, 2014: 61-74)
مؤلفه عملکردی نشانه شهری	در محیط شهری عناصری وجود دارند که دارای کاربری خاص و مهم هستند. این اهمیت عملکردی می‌تواند در تشدید نقش نشانه‌ای آن عنصر مؤثر باشد.	Mohammad (Hasani et al, 2014: 61-74)
مؤلفه معنایی نشانه شهری	معانی عناصر نشانه ای از طریق خروج از سطح ادراکی توسط متغیرهای فرهنگی و قومی-بیولوژیکی و ورود به سطح تداعی گر، تبدیل به نشانه معنایی می‌شود.	Mohammad (Hasani et al, 2014: 61-74)
مؤلفه های طبیعی، مصنوع و انسانی هویت کالبدی شهر	مؤلفه های طبیعی، مصنوع و انسانی هستند که هویت کالبدی شهر را تشکیل می‌دهند.	(Nasr, 2016)

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

انواع مؤلفه های هویت کالبدی شهر شیراز

شهر، استخوان بندی و ساخت شهر، شاخص های مهم شهری شامل میادین، دروازه ها، بازارها، کاخ ها و بناهای مهم شهری، توده‌های شاخص شهری شامل محلات قدیمی شهر می‌باشد. جایگاه مؤلفه های انسانی نیز شامل تبار و نیاکان، اوضاع دین و مذهب، آداب و رسوم و گویش ها می‌باشد (Nasr, 2016).

در قالب کلی مؤلفه های طبیعی، مصنوع و انسانی هستند که هویت کالبدی شهر را تشکیل می‌دهند. جایگاه کلی طبیعی و مؤلفه های ساختاری طبیعی شامل آب و هوا، پوشش گیاهی، تنوع خاک، مسیر آب و سایر موارد شکل دهنده هویت طبیعی شهر است. جایگاه کلی مؤلفه های مصنوع شامل کلیت فرم

جدول ۳. انواع مؤلفه های هویت کالبدی شهر شیراز

مؤلفه های هویت ساز شهر	در شهر شیراز
مؤلفه های ساختاری طبیعی	رودخانه خشک
مؤلفه های حوزه ای و ساختی طبیعی	باغات قصرالدشت در شمال و شمال غرب شیراز، نارنجستان ها
مؤلفه های نقطه ای	ارتفاعات بوم (شمال شیراز)، رشته کوه دراک (غرب شیراز)، کوه های قبله و سبزپوشان (جنوب غربی و جنوب شیراز)، کوه مهارلو (شرق شیراز)
مؤلفه های نقطه ای خطی	رودخانه خشک
—	خیابان های شطرنجی (ارگانیک)، مشاهده دشت شیراز از شکاف کوه که در میان آن

مؤلفه های طبیعی

منظر عمومی	گنبدهای پوشیده از کاشی های رنگین نمایان است و بعد از آن حصار برج و باروی شهر و بعد باغ های اطراف شهر که درختان سرو زیبا در آنها خودنمایی می کند و سپس تنگه الله اکبر و دروازه قرآن
عناصر خطی ساختاری شاخص	رودخانه خشک شیراز، ارتفاعات بمو، دراک، سبزپوشان و مهارلو
شاخص های کانونی و نقطه ای شهری	میدان توپخانه، میدان مشق، تکیه هفت تنان، تکیه چهل تنان، مدرسه خان، مسجد جامع عتیق، مسجد نو اتابکان، مسجد و کیل و جلوخان آن
شاخص های خطی نقطه ای تاریخی و کالبدی	میدان توپخانه، میدان مشق، مجموعه ابنیه کریمخانی، گنبدهای علی ابن حمزه (ع)، شاهچراغ (ع)، آستانه سید علاءالدین حسین (ع)
تک بناهای شاخص شهری	بناهای یادبود: آرامگاه های حافظ، خواجه، سعدی، شیخ کبیر، شیخ روزبهان، شاه شجاع، سیبویه، دروازه قرآن. بناهای مذهبی: کلیسای حضرت شمعون، خانقاه احمدی، آدریان (عبادتگاه زردشتیان). مرمت: بقعه شاهچراغ، آستانه سیدعلاءالدین حسین، آرامگاه شاه داعی الی الله، امامزاده شاه میر علی حمزه، آرامگاه شیخ محمد لاهیجی، مسجد نو، مسجد جامع عتیق، موزه پارس، مدرسه خان، نارنجستان قوام، باغ ارم، باغ تخت، باغ دلگشا، باغ گلشن و...
توده ها، حوزه ها و فضاهای شاخص شهری	الف: محلات حیدری خانه: محله اسحاق بیگ، محله بازار مرغ، محله بالا کفد، محله درب شاهزاده، محله میدان شاه ب: محلات نعمتی خانه: محله سرباغ، محله سردزک، محله سنگ سیاه، محله لب آب، محله درب مسجد نو، محله کلیمیان
مؤلفه های انسانی	تبار و نیاکان
	مردم فارس
	اوضاع دینی و مذهبی
	اکثرأ مسلمان
آداب و رسوم	حیات فرهنگی اجتماعی مردم، فعالیت های هنری و تجاری مردم، بوی بهار نارنج در سطح شهر
زبان	فارسی، گویش شیرازی

منبع: (Nasr, 2016)

مواد و روش پژوهش

و شهرسازی شیراز تنظیم شد. جامعه ی آماری شهروندان و گردشگران شهر شیراز در مناطق گوناگون شهری بوده اند و حجم نمونه مورد مطالعه بر اساس فرمول کوکران برابر با ۳۸۴ نفر برآورد شد. بمنظور سنجش روایی، گویه های پرسش نامه توسط تعدادی از اساتید و متخصصین این حوزه مورد تایید قرار گرفت. هم چنین، پایایی پرسش نامه با استفاده از آلفای کرونباخ، ۰/۷۹ محاسبه شده، که نشان از انسجام درونی پرسش نامه دارد.

با توجه به ماهیت موضوع و اهداف پژوهش، نوع پژوهش کاربردی و رویکرد حاکم بر فضای پژوهش توصیفی-تحلیلی مبتنی بر مطالعات کتابخانه ای-اسنادی و پیمایش های میدانی از جمله پرسش نامه استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و آزمون ناپارامتری فریدمن استفاده شده است. در این پژوهش یک پرسش نامه محتوای ۱۵ سؤال در راستای بررسی عوامل مؤثر در تداعی مفهوم هویت در معماری

جدول ۴. آلفای محاسبه شده برای هر یک از مؤلفه ها در ۲۰ پرسش نامه مقدماتی

مؤلفه های اصلی	تعداد گویه ها	آلفای کرونباخ
عوامل طبیعی	۴	۰/۷۰۲
عوامل مصنوع	۶	۰/۶۷۹
عوامل انسانی	۵	۰/۷۴۱
ضریب کل	۱۵	۰/۷۹۰

منبع: (مطالعات نویسندگان و آنالیزهای صورت گرفته با نرم افزار SPSS، ۱۳۹۷)

بحث و ارائه یافته ها

شهر شیراز در بخش مرکزی استان فارس و در منطقه کوهستانی زاگرس واقع شده و آب و هوای معتدلی دارد. از سمت

زن به پرسش‌نامه بیش‌تر از مردان بودند. زنان ۲۰۱ نفر (۵۲/۵ درصد) و مردان ۱۸۲ نفر (۴۷/۵ درصد) بودند. تعداد پاسخ دهندگان از نظر فراوانی سن یکسان می‌باشد. بنابراین، ۱۹۲ نفر بالاتر از ۳۰ سال و ۱۹۲ نفر هم‌چنین، بررسی داده‌های استخراج شده حاکی از آن است که افراد با مدرک تحصیلی دیپلم - لیسانس با ۳۰۸ نفر (۸۰ درصد) بیش‌ترین فراوانی را داشتند و افراد با مدرک تحصیلی بالاتر از لیسانس نیز دارای فراوانی ۷۶ نفر (۲۰ درصد) بودند. وضعیت سکونت پاسخ دهندگان نیز یکسان بود. یعنی ۱۹۲ نفر از پاسخ دهندگان به پرسش‌نامه بومی‌شیراز بودند و ۱۹۲ نفر دیگر نیز گردشگر بوده و بومی‌شیراز نبودند.

غرب به کوه دراک، از سمت شمال به کوه‌های بومو، سبزویشان، چهل مقام و باباکوهی محدود شده است. شیراز پس از تهران دومین شهر ایران است که شهرداری در آن تأسیس شد (سال ۱۲۹۶ خورشیدی). نام شیراز در الواح گلی عیلامی، کتاب‌ها و اسناد تاریخی، با نام‌های گوناگونی نظیر «تیرازیس»، «شیرازیس» و «شیراز» به ثبت رسیده است. محل اولیه این شهر در محل قلعه ابونصر بوده است. دردوران بنی‌امیه به محل فعلی منتقل می‌شود و به بهای نابودی استخر پایتخت قدیمی استان فارس رونق می‌گیرد. شیراز در دوران صفاریان، آل بویه و زندیه، پایتخت ایران بوده است (Nasr, 2016: 87).
در جهت بررسی مؤلفه‌های هویت ساز شهری، با توجه به داده‌های بدست آمده ملاحظه می‌شود که تعداد پاسخ دهندگان

جدول ۵. بررسی فراوانی

تصویر	درصد تجمعی	درصد	فراوانی	پاسخ دهندگان
	۵۲/۵	۵۲/۵	۲۰۲	مؤنث
	۱۰۰	۴۷/۵	۱۸۲	مذکر
		۱۰۰	۳۸۴	کل
	۵۰	۵۰	۱۹۲	کم‌تر از ۳۰ سال
	۱۰۰	۵۰	۱۹۲	بیش‌تر از ۳۰ سال
		۱۰۰	۳۸۴	کل
	۸۰	۸۰	۳۰۸	دیپلم - لیسانس
	۱۰۰	۲۰	۷۶	بالاتر از لیسانس
		۱۰۰	۳۸۴	کل
	۵۰	۵۰	۱۹۲	بومی‌شیراز
	۱۰۰	۵۰	۱۹۲	گردشگر
		۱۰۰	۳۸۴	کل

منبع: (مطالعات نویسندگان، ۱۳۹۷)

را دارند. عوامل انسانی سومین عامل تداعی کننده هویت در معماری و شهرسازی شیراز می‌باشد. در این قسمت با آزمون آماری کولموگروف - اسمیرنوف به بررسی نرمال بودن داده های پژوهش پرداخته خواهد شد تا نوع آزمون آماری قابل ارائه مشخص گردد.

در تحلیل آماره های توصیفی میانگین متغیرهای پژوهش، باتوجه به داده‌های بدست آمده مشاهده شد که متغیر عوامل مصنوع دارای بیش‌ترین مقدار میانگین می‌باشد. این بدان معنی است که از نظر پاسخ دهندگان به پرسش‌نامه عوامل مصنوع بیش‌ترین تداعی کننده هویت در معماری و شهرسازی در شهر شیراز می‌باشد. سپس عوامل طبیعی هستند که بیش‌ترین تأثیر

جدول ۶. داده بررسی نرمال بودن ها

آماره آزمون	سطح معناداری	میانگین	تعداد	عوامل
۰/۱۱۸	۰/۰۰۰	۲/۹۶۶۷	۳۸۴	عوامل طبیعی
۰/۰۹۶	۰/۰۰۰	۴/۰۶۶۷	۳۸۴	عوامل مصنوعی
۰/۱۹۴	۰/۰۰۰	۲/۵۳۵۰	۳۸۴	عوامل انسانی

منبع: (مطالعات نویسندگان، ۱۳۹۷)

بودن داده ها برای هر سه متغیر پژوهش تأیید می شود. بنابراین، استفاده از آزمون های نا پارامتری چون فریدمن برای متغیرهای مورد بررسی بلامانع است.

با توجه به مقدار آماره کولموگروف - اسمیرنوف بدست آمده از داده های پرسش نامه ها و مقایسه آن با سطح خطا که ۰/۰۵ در نظر گرفته شده، مشاهده می شود فرضیه غیر نرمال

جدول ۷. آماره های توصیفی میانگین متغیرهای پژوهش

مؤلفه ها	تعداد	میانگین	میان	انحراف معیار	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	ضریب تغییرات	واریانس
مصنوع	۳۸۴	۴/۰۶۶۷	۴	۰/۵۰۰۴۳	۳	۵	۲	۰/۲۵۰
طبیعی	۳۸۴	۲/۹۶۶۷	۳	۰/۶۵۱۷۶	۱/۷۵	۴	۲/۲۵	۰/۴۲۵
انسانی	۳۸۴	۲/۵۳۵۰	۲/۶	۰/۴۵۸۲۹	۱/۶۰	۴	۲/۴۰	۰/۲۱۰

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

همچنین، رتبه بندی متغیرهای پژوهش به ترتیب در جدول ۸ مشخص شده اند.

جدول ۸. رتبه بندی متغیرهای پژوهش

مؤلفه ها	رتبه میانگین	رتبه نهایی
عوامل مصنوع	۲/۹۳	۱
عوامل طبیعی	۱/۸۰	۲
عوامل انسانی	۱/۲۸	۳

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

عوامل مؤثر بر تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز رتبه بندی های متفاوتی را از ویژگی های مورد بررسی دارند. در جدول های ارائه شده ابتدا به بررسی میانگین های بدست آمده برای سؤال های هرمتغیر بصورت جدا پرداخته می شود و سپس تمامی سؤالات با یکدیگر مورد مقایسه میانگین قرار می گیرند.

در ادامه با آزمون تخصصی آماري فریدمن به رتبه بندی میانگین های بدست آمده از متغیرهای پژوهش پرداخته شده است. با توجه به عدد بدست آمده برای سطح معناداری و از آنجا که کمتر از ۰/۰۱ می باشد نتیجه گرفته می شود که آزمون تفاوت میانگین های فریدمن برای متغیرهای پژوهش معنادار می باشد. به زبان ساده میانگین های بدست آمده برای این سه متغیر با یکدیگر تفاوت دارند و پاسخ دهندگان به پرسش نامه در زمینه

جدول ۹. آزمون فریدمن برای رتبه بندی

تعداد	۳۸۴
آماره کای اسکور	۵۸/۳۰۸
درجه آزادی	۲
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

برداشت افراد بر تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز می توان بر اساس پژوهش صورت گرفته توسط حبیب و همکاران (۱۳۸۷) نتیجه گرفت که هویت شهر، حالتی ذاتی و دروندادی داشته که بر کالبد شهر تأثیر می گذارد.

همچنین، در بررسی با توجه به داده های بدست آمده برای عوامل مصنوع ملاحظه شد که "بناهای شاخص" بیشترین تأثیر را از دید پاسخ دهندگان به پرسش نامه بر تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز دارد. در اینجا با در نظر گرفتن عناصر کالبدی و عوامل مصنوع و نیز تأثیر آن در

تصویر	میانگین	سؤال ها
	۴/۸۷۵	تأثیر بناهای شاخص در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۴/۸۲۵	تأثیر بناهای یادبود در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۳/۸۷۵	تأثیر بناهای مذهبی در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۳/۷	تأثیر میادین در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۳/۶۷۵	تأثیر حوزه ها و فضاهای شاخص در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۳/۴۵	تأثیر مناظر عمومی در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز

عوامل مصنوع

جدول ۱۰. بررسی سؤالات عوامل مصنوع

تعداد	میانگین	سطح معناداری	آماره آزمون	سؤال
۳۸۴	۳/۴۵	۰/۰۰۰	۰/۲۰۷	سؤال یک
۳۸۴	۳/۷	۰/۰۰۰	۰/۲۵۰	سؤال دو
۳۸۴	۴/۸۲۵۰	۰/۰۰۰	۰/۵۰۰	سؤال سه
۳۸۴	۳/۸۷۵۰	۰/۰۰۰	۰/۲۰۰	سؤال چهار
۳۸۴	۴/۸۷۵۰	۰/۰۰۰	۰/۵۲۱	سؤال پنج
۳۸۴	۳/۶۷۵۰	۰/۰۰۰	۰/۱۹۰	سؤال شش

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

جدول ۱۱. بررسی نرمال بودن داده ها برای عوامل مصنوع

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

با توجه به مقدار آماره کولموگروف - اسمیرنوف بدست آمده از داده‌های پرسش‌نامه ها و مقایسه آن با سطح خطا که ۰/۰۵ در نظر گرفته شده، مشاهده می‌شود فرضیه غیر نرمال بودن داده‌ها برای هر شش سؤال پژوهش تأیید می‌شود. بنابراین، استفاده از آزمون‌های نا پارامتری چون فریدمن برای متغیرهای مورد بررسی بلامانع است. در ادامه با آزمون تخصصی آماری فریدمن به رتبه‌بندی میانگین‌های بدست آمده از متغیرهای پژوهش پرداخته شده:

جدول ۱۲. رتبه بندی متغیرهای پژوهش جدول

رتبه نهایی	رتبه میانگین	سؤال
۱	۴/۹۶	سؤال ۵
۲	۴/۸۶	سؤال ۳
۳	۳/۱۰	سؤال ۴
۴	۲/۸۵	سؤال ۲
۵	۲/۸۴	سؤال ۶
۶	۲/۳۹	سؤال ۱

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

جدول ۱۳. آزمون فریدمن برای رتبه بندی

تعداد	۳۸۴
آماره کای اسکور	۹۱/۴۷۲
درجه آزادی	۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

شده توسط رحیمیون (۱۳۹۰) می‌توان نتیجه گرفت عوامل طبیعی موجود در شهرها نیز در هویت بخشی به آنها تأثیرگذار می‌باشند.

باتوجه به داده‌های بدست آمده برای عوامل طبیعی ملاحظه شد که " نارنجستان ها" بیش‌ترین تأثیر را از دید پاسخ دهندگان به پرسش‌نامه بر تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز دارد. بنابراین، طبق بررسی انجام

جدول ۱۴. بررسی سؤالات عوامل طبیعی

تصویر	میانگین	سؤال ها
	۳/۳۵	تأثیر نارنجستان ها در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۳	تأثیر باغات قصردشت در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۲/۸۲۵	تأثیر رودخانه خشک در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۲/۷	تأثیر ارتفاعات و رشته کوه های اطراف در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز

عوامل طبیعی

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

جدول ۱۵. بررسی نرمال بودن داده ها برای عوامل طبیعی

آماره آزمون	سطح معناداری	میانگین	تعداد	سؤال
۰/۱۹۹	۰/۰۰۰	۲/۸۲۵۰	۳۸۴	سؤال یک
۰/۲۴۴	۰/۰۰۰	۳	۳۸۴	سؤال دو
۰/۲۴۴	۰/۰۰۰	۲/۷	۳۸۴	سؤال سه
۰/۲۶۲	۰/۰۰۰	۳/۳۵	۳۸۴	سؤال چهار

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

قرارگرفتن آن در امتداد تجارب تاریخی، بومی و نظام باورها خواهد بود به این نتیجه خواهیم رسید که " بیان گویش و زبان " که خود از زیرمجموعه های تاریخ و فرهنگ بومی شیراز می‌باشد، در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز مؤثر می‌باشد.

باتوجه به داده‌های بدست آمده برای عوامل انسانی ملاحظه شد که " بیان گویش و زبان " بیش‌ترین تأثیر را از دید پاسخ دهندگان به پرسش‌نامه بر تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز دارد. با توجه به پژوهش انجام شده توسط حجت (۱۳۸۷) که هویت را زاینده سه عنصر جغرافیا، تاریخ و باورها می‌داند و هویت مندی معماری امروز هم مستلزم

جدول ۱۶. بررسی سؤالات عوامل انسانی

تصویر	میانگین	سؤال ها
	۳/۱۲۵	تأثیر بیان گویش و زبان در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۲/۶۲۵	تأثیر اوضاع دینی و مذهبی در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۲/۳۷۵	تأثیر درک آداب و رسوم در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۲/۲۷۵	تأثیر پیشینه تبار و نیاکان در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
	۲/۲۷۵	تأثیر سنت و قومیت در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز

عوامل انسانی

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

جدول ۱۷. بررسی نرمال بودن داده ها برای عوامل انسانی

سوال	تعداد	میانگین	سطح معناداری	آماره آزمون
سوال یک	۳۸۴	۲/۲۷۵۰	۰/۰۰۰	۰/۲۷۵
سوال دو	۳۸۴	۲/۶۲۵۰	۰/۰۰۰	۰/۳۲۵
سوال سه	۳۸۴	۲/۳۷۵۰	۰/۰۰۰	۰/۲۶۹
سوال چهار	۳۸۴	۳/۱۲۵۰	۰/۰۰۰	۰/۳۰۵
سوال پنج	۳۸۴	۲/۲۷۵۰	۰/۰۰۰	۰/۳۰۷

منبع: (مطالعات نویسندگان، ۱۳۹۷)

استفاده از آزمونهای نا پارامتری چون فریدمن برای متغیرهای مورد بررسی بلامانع است. در ادامه با آزمون تخصصی آماری فریدمن به رتبه بندی میانگین های بدست آمده از متغیرهای پژوهش پرداخته شده:

با توجه به مقدار آماره کولموگروف - اسمیرنوف بدست آمده از داده های پرسش نامه ها و مقایسه آن با سطح خطا که ۰/۰۵ در نظر گرفته شده، مشاهده می شود فرضیه غیر نرمال بودن داده ها برای هر پنج سوال پژوهش تأیید می شود. بنابراین،

جدول ۱۸. رتبه بندی متغیرهای پژوهش

رتبه نهایی	رتبه میانگین	سوال
۱	۳/۰۶	سوال ۴
۲	۲/۵۹	سوال ۲
۳	۲/۲۹	سوال ۱
۴	۲/۰۵	سوال ۳

جدول ۱۹. آزمون فریدمن برای رتبه بندی

تعداد	۳۸۴
آماره کای اسکور	۱۸/۷۶۹
درجه آزادی	۳
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

منبع: (مطالعات نویسندگان، ۱۳۹۷) در نهایت، مشخص شد که با توجه به بررسی تمامی سؤالات در جدول شماره ۲۵ عامل " بناهای شاخص " بیشترین تأثیر را از دید پاسخ دهندگان به پرسش نامه بر تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز داشته است. در اینجا با مطرح کردن دیدگاه نصر (۱۳۹۵) جایگاه کلی مؤلفه های مصنوع که شامل کلیت فرم شهر، استخوان بندی و ساخت شهر، شاخص های مهم شهری شامل: میدان، دروازه ها، بازارها، کاخ ها و بناهای مهم شهری، توده های شاخص شهری شامل: محلات قدیمی شهر می باشند، می توانند بیشترین تأثیر را در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز را داشته باشند.

جدول ۲۰. بررسی و تحلیل یافته ها

میانگین	فاکتور
۴/۸۷۵	تأثیر بناهای شاخص در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۴/۸۲۵	تأثیر بناهای یادبود در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۳/۸۷۵	تأثیر بناهای مذهبی در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۳/۷	تأثیر میدان در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۳/۶۷۵	تأثیر حوزه ها و فضاهای شاخص در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۳/۴۵	تأثیر مناظر عمومی در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۳/۳۵	تأثیر نارنجستان ها در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۳/۱۲۵	تأثیر بیان گویش و زبان در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۳	تأثیر باغات قصرالدشت در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز

۲/۸۲۵	تأثیر رودخانه خشک در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۲/۷	تأثیر ارتفاعات و رشته کوه های اطراف در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۲/۶۲۵	تأثیر اوضاع دینی و مذهبی در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۲/۳۷۵	تأثیر درک آداب و رسوم در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۲/۲۷۵	تأثیر پیشینه تبار و نیاکان در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز
۲/۲۷۵	تأثیر سنت و قومیت در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز

منبع: (مطالعات نویسندگان ، ۱۳۹۷)

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها

امروزه روش همخوانی اندیشه ها در ایجاد تصویرهای ذهنی و یادآوری، دارای تأثیرات فراوانی است که این فرآیند را یادگیری می نامند. اگر معنا را با موضوع تصویرهای ذهنی گوناگونی که با مکان های متفاوتی در افراد ایجاد می کند، ارتباط دهیم در ادامه هویت به موضوع گوناگونی صورت های ذهنی برگرفته از مکان واحد در افراد گوناگون می پردازد. هویت های کالبدی در حقیقت محصول فرآیندی کیفی است که حاصل تکامل و توسعه مستمر شهرها و جوامع شهری می باشد. از جمله عوامل مؤثر در تداعی مفهوم هویت؛ «انسان و باورهایش»، «هویت و مکان» و «هویت و زمان» می باشد. انواع مؤلفه های گوناگون نشانه های شهری به ترتیب: «مؤلفه کالبدی»، «مؤلفه عملکردی» و «مؤلفه معنایی» می باشد که ظاهر آن ها مورد توجه ناظر قرار گرفته و در نهایت جنبه بیرونی آنها اهمیت پیدا می کند. مؤلفه های طبیعی و مصنوع و انسانی بخش های گوناگون مؤلفه های کالبدی شهر شیراز می باشند که خود به بخش های کوچک تر تقسیم می شوند.

در این پژوهش پس از بررسی مؤلفه های هویت ساز شهری، متغیر عوامل مصنوع بیش ترین تداعی کننده هویت در معماری و شهرسازی در شهر شیراز می باشد. متغیر عوامل طبیعی و انسانی، به ترتیب در اولویت دوم و سوم قرار می گیرند. همچنین، «بناهای شاخص» با میانگین ۴/۸۷ در مؤلفه مصنوع بیش ترین تأثیر را از دید پاسخ دهندگان دارد و در اینجا با مطرح کردن دیدگاه نصر (۱۳۹۵) جایگاه کلی مؤلفه های مصنوع که شامل کلیت فرم شهر، استخوان بندی و ساخت شهر، شاخص های مهم شهری شامل: میادین، دروازه ها و توده های شاخص

شهری شامل: محلات قدیمی شهر می باشند، می توانند بیش ترین تأثیر را در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز داشته باشند. سپس «نارنجستان ها» با میانگین ۳/۳۵ در مؤلفه طبیعی بیش ترین تأثیر را دارند و بر اساس بررسی انجام شده توسط رحیمیون (۱۳۹۰) می توان نتیجه گرفت عوامل طبیعی موجود در شهرها نیز در هویت بخشی به آنها تأثیرگذار می باشند. «بیان گویش و زبان» با میانگین ۳/۱۲ در مؤلفه انسانی سومین عامل تداعی کننده هویت در معماری و شهرسازی شیراز می باشد و با توجه به پژوهش انجام شده توسط حجت (۱۳۸۷) که هویت را زاییده سه عنصر جغرافیا، تاریخ و باورها می داند به این نتیجه خواهیم رسید که «بیان گویش و زبان» که خود از زیرمجموعه های تاریخ و فرهنگ بومی شیراز می باشد، در تداعی مفهوم هویت در معماری و شهرسازی شیراز مؤثر است.

در نهایت پیشنهادات زیر مطرح می شود:

- بکارگیری سبک و مصالح نوین در معماری بومی در حفظ و تداوم هویت و تداعی خاطره.
- استفاده از عناصر مصنوع در جهت پیوستن به عناصر طبیعی و شاخص.
- ایجاد هویت بصری مناسب با رعایت فرهنگ و سنت های گذشته در لایه های گوناگون شهری.
- رعایت کردن تناسبات، تعادل، وحدت بین اجزا، تداوم و تأکید در عناصر هویت ساز مورد استفاده.
- ایجاد فضای های باز در جوار عناصر هویتی جهت ارتباط بیش تر ذهنی افراد با آن ها.

References

1. Ardeshiri, M., & Meamarian, Gh. (2010). Shiraz Urban Identity, Navid Publications, Shiraz, 23-24.
2. Bazrgar, M. R. (2017). "Investigating the Role of Urban Elements in Strengthening Physical Identity: A Case Study of Shiraz", Journal of Urban Research and Planning. 8(30), 83-100.

3. Danesh payeh, N., Toghyani, F., & Sh. (2017). "Compilation of physical indicators affecting the creation of place in new urban development ", Journal of Urban Management. 47, 119-130.
4. Gharab, N. (2011). Urban Identity, Publications of the Organization of Municipalities and Rural Affairs, Tehran.

5. Hafez Nia, MR. (2010). Introduction to Research Methods in Humanities, Samt Publications, Tehran, 17th edition.
6. Habib, F., Naderi, S.M., & Forouzangohar, H. (2008). "Team Question in the Discourse of City Physical and Identity (The physical body of the city is a function of identity with the identity of a function of the city)", Journal of City Identity. 2(3), 13-23.
7. Hashemnezhad, H., Heidari, A. A. & Mohammad Hoseini, P. (2013): "Sense of Place and Place Attachment (A Comparative Study)", International Journal of Architecture and Urban Development, Vol. 3, No. 1. PP 5-12.
8. Hojjat, M. (2008). "A machine for the bird from kingdom (in conversation with Mehdi Keshavarz Afshar)", Ayneh khiyal Monthly. 9, 84-88.
9. Izad Panahi, P. (2016). "Comparison and ideological study of Bushehr urban signs before and after the arrival of modernity in the city", Journal of Art and Architecture Studies. 4 and 5, 40-52.
10. Lynch, Q. (1995). City Appearance, translated by Mozini, Manouchehr, University of Tehran Publication, Tehran.
11. Moinzadeh, Gh. & Karamzadeh Shirani, M. (2015). "The Relationship between Sense of Belonging to Place and Identity in the Historical Context of Ardabil", National Conference on Sustainable Architecture and Urban Planning with a Human and Environmental Approach.
12. Mohammad Taghi, I., Hashemi, S. S. & Tabiei, M. (2017). "Exploring the Sensory Spatial Modem of Tourists in the Cultural Heritage of Shiraz", Quarterly Journal of National Studies. 19 (1), 22-34.
13. Mohammad Hassani, E., Toghraei, Abolfazl., & Mir-Gholami, M. (2014). "Typological analysis of factors affecting the readability of urban signs, a case study: Vanak Square to Tajrish Square, Valiasr St, Tehran", Journal of City Identity. 10 (25), 61-74.
14. Momenzadeh, F., & Rostampour K. (2016). "Identity and Architecture", the first National Conference on Technology in Applied Engineering of Young and Elite Researchers of Islamic Azad University (2016 NCTAE), Tehran Branch.
15. Mousavi, S. S. & Shakoor, A. (2018). "Study of the role of urban signs with emphasis on identifying the space (Case study of Shahid Chamran Boulevard, Shiraz)", Journal of Urban Research and Planning. 9, 1-10.
16. Nasr, T. (2016). Physical identity of the city, concepts and theories, Islamic Azad University, Tehran Science and Research Branch Publications.
17. Nasr, T. (2016). "The place of urban signs in the analysis of the components of identity and culture in the image of the Iranian city", Journal of City Identity. 11(29), 17-28.
18. Nasr, T. & Majedi, H. (2013). "A Look at the Category of Identity in Urban Planning", Journal of Armanshahr Architecture and Urban Planning. 11, 269-277.
19. Noghrehkar, A., & Al-AIHesabi, A. (2017). The Realizability of Identity in Architecture and Urban Planning, Fekr-e-Noo Publishing, Tehran.
20. Noofel, S.A., Kolbadi, P., & Pour Jafar, M.R. (2009). "Study and evaluation of effective indicators in urban identity (Case study: Jolfa neighborhood in Isfahan)", Armanshahr. 3, 57-69.
21. Nurberg-Schultz, Ch. (2002). Architecture of the Presence of Language and Place, translated by Seyed-Ahmadian, Alireza, Institute of Architects Publications.
22. Pakzad, J. (2006). Theoretical Foundations and Urban Design Process, Shahidi Publications, Tehran.
23. Parhizkari, Z. (2013). "Dimensions of Identity and Aesthetics of Urban Elements and Symbols in Iranian Islamic Architecture", National Conference on Humanistic

- Architecture and Urbanism, Islamic Azad University of Qarvin.
24. Qazimi, Sh. (2014): Sense of place and place identity, *European Journal of Social Sciences Education and Research*, 1,306-311.
  25. Rahimion, A. A. (2011). "Identifying the city through the use of natural elements", *Journal of City Identity*. 9 (5), 93-104.
  26. Rahmani, J. & Pour Jafar, M.R. (2016). "Analysis and study of effective characteristics in the identity of the neighborhood (Case study: Zanjan copper-smiths neighborhood). 4 (1), 19-30.
  27. Relph, E. (1976). *Place & Placelessness*, Pion, London.
  28. Shahbazi Chegini, B., Dadkhah, K., & Moeini, M. (2013). "A Study of the Role of Identity Patterns in the Identity of Contemporary Iranian Architecture", *Two Quarterly Journal of Comparative Art Studies*. 4 (8), 113-121.
  29. Taqvaei, S. H. (2012). "From style to identity in architecture", *Journal of Fine Arts, Architecture and Urban Planning*. 17(2), 65-73.
  30. Yousefi, I., Rahmani, A., & Ghorbankhani, M. (2014). "Evaluating the role of urban elements on promoting a sense of place in urban spaces (case study: Hamadan)", *Haft Hesar environmental studies*. 10 (3), 81-71.